

Høringsuttalelse. NOU 2016:16 Ny barnevernslov - Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse

MARO ESARK-03-201600085-178

Hva saken gjelder:

Barne- og likestillingsdepartementet har sendt på høring NOU 2016:16 Ny barnevernslov – *Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse*. Høringsfrist er satt til 30. januar 2017.

Barnevernlovutvalget leverte sin innstilling 29. september i år. Utvalget har foretatt en teknisk, språklig og strukturell gjennomgang av barnevernloven og har i tillegg vurdert noen nærmere angitte temaer, herunder barnevernets ansvarsområde, forebyggende arbeid, regulering av «faglige prinsipper», tidsriktig barnevernlov, tiltakene i barnevernet, partsrettigheter og samvær og rettighetsfesting.

Byrådet støtter i all hovedsak lovutvalgets forslag til ny barnevernlov. Byrådet ser det som positivt at forslagene i sin helhet vil bidra til å styrke barns rettslige stilling samt lovfester barnets rett til nødvendige tiltak og medvirkning.

Byrådet støtter også utvalgets forslag om å innskrenke og tydeliggjøre barnevernets ansvarsområde. En slik tydeliggjøring vil gi føringer for styring av barnevernets arbeidsinnsats i retning av barnevernets hovedformål, *å sikre at barn som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig omsorg og beskyttelse til rett tid*. Byrådet er videre positiv til forslaget om å innføre en plikt for kommunen til å sørge for at kommunens tjenestetilbud er samordnet samtidig med en plikt til å ha en plan for kommunens forebyggende arbeid.

Byrådet er enig med utvalgets beskrivelse av utfordringer i samarbeidet mellom barnevern og spesialisthelsetjenestens psykiske helsevern for barn og unge. Byrådet er også enig i at det er nødvendig å vurdere ulike virkemidler for å løse utfordringene. Utvalget mener det behov for å utrede en «barnevernhelsereform» for å avklare ansvarsforhold og få til en bedre samordning mellom barnevern og psykisk helsetjenester, samt rusomsorgen. Byrådet er enig i behovet for at ulike forhold mellom barnevern og spesialiserte psykiske helsetjenester for barn og unge, samt rusomsorgen blir gjenstand for en større utredning.

Byrådet støtter at utvalget legger opp til at kretsen som barn får rett til kontakt med, utvides til å gjelde søsken og andre nærstående. Dette vil ofte være verdifulle ressurspersoner som barn dermed bør gis en utvidet rettighet til samvær med. Det legges til grunn at rett til samvær ikke vil bli gitt dersom dette klart strider mot hensynet til barnets beste. Byrådet anser at barnets interesser vil være godt ivaretatt gjennom lovforslaget og saksbehandlingsreglene.

Byrådet støtter ikke forslaget om å senke alderen for barnets partsrettigheter fra 15 til 12 år. Byrådet har i sin vurdering lagt særlig vekt på barns behov for å være barn og for at de skal slippe å bli gitt et ansvar som ikke står i forhold til en 12-åringens emosjonelle og psykiske modenhet. Byrådet mener det heller bør vurderes å gi utvidet adgang til å innvilge partsrettigheter for barn under 15 år.

Begrunnelse for fremleggelse for bystyret:

I henhold til byrådets fullmakter § 7 vedtatt av bystyret i sak 236-16 i møte 21. september 2016 skal høringsuttalelser i prinsipielle saker som samtidig innebærer politiske avveininger avgis av bystyret. Denne saken vurderes å inneholde prinsipielle politiske avveininger.

Forretningsutvalget behandlet saken i møte 15.11.2016 og fattet følgende vedtak:

Komite for helse og sosial innstiller til bystyret som avgir høringsuttalelse til «Høring – NOU 2016:16 Ny barnevernslov – Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse». Høringen sendes i tillegg til Ungdommens bystyre til orientering.

Byrådet innstiller til bystyret å fatte følgende vedtak:

Bergen kommune avgir høringsuttalelse til NOU 2016:16 Ny barnevernslov – Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse slik det fremgår i saken.

Dato: 20. desember 2016

Dette dokumentet er godkjent elektronisk.

Dag Inge Ulstein
fung. byrådsleder

Vigdis Anita Gåskjenn
byråd for helse og omsorg

Vedlegg:

Høringsbrev datert 07.11.2016. Høring NOU 2016:16 Ny barnevernslov – Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse. Barne- og likestillingsdepartementet.

NOU 2016:16. Ny barnevernslov – Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse.

Saksutredning:

Barnevernlovutvalget leverte sin innstilling 29. september i år. Utvalget har foretatt en teknisk, språklig og strukturell gjennomgang av barnevernloven og har i tillegg vurdert noen nærmere angitte temaer, herunder barnevernets ansvarsområde, forebyggende arbeid, regulering av «faglige prinsipper», tidsriktig barnevernlov, tiltakene i barnevernet, partsrettigheter og samvær og rettighetsfesting.

Departementet ber høringsinstansene vurdere strukturen i forslaget til ny lov, de enkelte lovforslag, samt vurdere dem samlede virkningen for barn, foreldre og barnevernet. På grunn av utredningens omfang, ber departementet om at høringsuttalelsene følger kapittelinnvidlingen i NOUen. Videre ber departementet særskilt om høringsinstansene vurderinger av de økonomiske og administrative konsekvensene av forslaget.

Under presenteres Bergen kommune sine uttalelser til NOUen – Ny barnevernlov.

Kapittel 3: Tilpasning av loven til samfunns- og kunnskapsutviklingen - tidsriktighet

Bergen kommune støtter de vurderingene og forslagene som utvalget har foretatt under dette kapitlet. Bergen kommune vil særskilt trekke frem viktigheten av at barnets beskyttelsesbehov settes i sentrum.

Kapittel 4: Lovstruktur, språklig og teknisk forenkling

Bergen kommune finner at rekkefølgen på bestemmelsene fungerer godt. Det er en forbedring i forhold til dagens lov at reguleringer som er viktigst for barn kommer først, herunder rett til omsorg og beskyttelse, og rett til tiltak og medvirkning. Bergen kommune støtter forslagene til endringer av begrepsbruk i loven. Bergen kommune er særlig positiv til at lovforslaget bruker ord som bosted i stedet for plassering av barn og at begrepet *alvorlige atferdsvansker* erstattes med barn som *utsetter sin egen helse eller utvikling for alvorlig fare*.

Bergen kommune støtter ikke utvalgets forslag om å gå bort fra dagens kapittelvise nummering av lovparagrafer (§ 1-1, § 2-1 osv.). Utvalget viser til at det i Lovteknikk er beskrevet ulemper med en lik kombinasjon av kapittelnummer og paragrafnummer, og at en slik inndeling av bestemmelsene i loven kun bør overveies for lover med et større antall paragrafer. Bergen kommune viser til at forslaget har vesentlig flere bestemmelser enn gjeldende barnevernlov og mener at utvalgets forslag til lovstruktur vil gi en dårligere oversikt og vil derfor være mer tungvint og uhensiktsmessig for de som daglig skal forvalte loven i kommunens barneverntjeneste. Det vises i denne forbindelse til at barnevernloven leses og anvendes daglig av en stor tverrfaglig gruppe som ikke er jurister.

Kapittel 5: Regulering av grunnleggende rettigheter og prinsipper

Bergen kommune støtter at lovforslaget vil styrke barns rett til omsorg og beskyttelse gjennom en ny overordnet bestemmelse. Bestemmelsen er særlig viktig fordi lovforslaget tydeliggjør og presiseres at barn ikke skal utsettes for vold og overgrep, og at dette også gjelder når volden brukes som ledd i oppdragelsen av et barn.

Kapittel 6 Barnevernloven som en rettighetslov for barn

Bergen kommune er positiv til at barnevernloven blir en rettighetslov for barn, og ser dette som en styrking av barnets rettslige stilling i samfunnet. En slik rettighetsfesting vil kunne ha en symbolsk, psykologisk og pedagogisk funksjon, og det vil innebære en harmonisering med velferdsretten for øvrig.

Barn har i dag ikke rett på tiltak fra barnevernet, selv om barnevernet har en plikt til å yte hjelp. Barn kan ta kontakt med barnevernet for å be om hjelp, men barnevernet kan ikke yte hjelp hvis foreldene ikke gir sitt samtykk, med mindre situasjonen er så alvorlig at barnet må få et annet bosted enn i foreldrehjemmet. Bergen kommune mener at rettighetsfesting bidrar til en tydeliggjøring av at det er barnets rettigheter og behov som står i sentrum for barnevernets virksomhet som igjen kan bidra til en mer positiv assosiering av barnevernet ansvar og oppgaver og senke terskelen for både privatpersoner og profesjonelle til å

kontakte barnevernet. Dette vil ha stor betydning for barn som lever med omsorgssvikt eller utsettes for utsatt for vold eller overgrep.

Kapittel 7 Ansvar for trygt oppvekstmiljø, omsorg og beskyttelse

Bergen kommune er enig med lovutvalget i at gjeldende lov gir barnevernet et for vidt ansvarsområde som spenner fra forebyggende levekår til omsorgsovertakelse av et barn. Bergen kommune ønsker å satse på et barnevern som er spisset inn mot hovedoppgaven, gi barn og unge nødvendig omsorg og beskyttelse til enhver tid. Bergen støtter derfor utvalgets forslag om å innskrenke og tydeliggjøre barneverntjenestens ansvar.

Kapittel 8 Særlig om samarbeid mellom barnevern og psykisk helsevern

Bergen kommune er enig i utvalgets beskrivelse av utfordringene når det gjelder grenseoppganger og samarbeid mellom barnevern og psykisk helsetjenester, samt rusomsorgen. Bergen kommune støtter utvalgets forslag til å utrede en barnevernhelsereform og at det innføres lovpålagte samarbeidsavtaler for å sikre mer forpliktende samarbeid mellom sektorene.

Kapittel 9 Melding til barneverntjenesten og barneverntjenestens undersøkelser – krav til dokumentasjon

Bergen kommune støtter lovforslagets presisering om at meldinger skal gjennomgå straks og at meldinger som barneverntjenesten beslutter å henlegge skal begrunnes skriftlig.

Bergen kommune mener at det bør lovfestes at meldinger fra instanser og aktører, som omfattes av opplysningsplikten etter dagens § 6-4, skal avgis skriftlig. Et slikt krav til skriftliggjøring vil være i tråd med god forvaltningsskikk. Når bekymring meldes muntlig på grunn av stor hast for avklaring av barnets situasjon bør det stilles krav til at bekymringen følges opp med en skriftlig melding så snart som mulig og senest innen en nærmere angitt frist (for eksempel innen 3 dager).

Bergen kommune støtter forslaget om at barneverntjenesten alltid skal lage en plan for den enkelte undersøkelse som skal iverksettes. Bergen kommune legger til grunn at en undersøkelsesplan skal utarbeides i samarbeid med familien og at barnets rett til informasjon og medvirkning skal bli ivaretatt. Det stilles imidlertid spørsmål om lovforslagets tidsfrist til når en slik plan skal være ferdigstilt (innen en uke etter mottak av melding) er gjennomførbart. Innfrielse av et eventuelt krav om undersøkelsesplan innen en uke etter mottatt melding vil kreve økte ressurser, eventuelt omprioritering av barnevernets ressurser på påkostning av andre lovpålagte oppgaver.

Det bør fremgå av lovteksten at en undersøkelse er gjennomført når barneverntjenesten har truffet vedtak om å henlegge saken, jfr. lovforslaget § 76 annet ledd – *Avgjørelse om å henlegge saken etter en undersøkelse, er et enkeltvedtak.*

I tråd med Barne- og likestillingsdepartementets brev av 26.08.08 ”Anbefaling om nye rutiner for saksbehandling dersom foreldrene nekter å motta hjelpetiltak etter § 4-4” har barneverntjenesten i Bergen etablert en praksis om å re-åpne slike undersøkelser etter når 6 måneder. Bergen kommune ber om dette innarbeides i den nye loven.

Kapittel 10 Informasjonsutveksling mellom barneverntjenesten og andre tjenester og personer. Opplysningsplikt, taushetsplikt og opplysningsrett

Departementet viser i høringsbrevet til at utvalgets forslag har flere likehetstrekk med departementets forslag om opplysningsplikten som har vært ute på høring (høringsfrist 6.12.16). Departementet ber derfor om at tilbakemeldinger og synspunkter som gjelder opplysningsplikten til barnevernet formidles i tilknytning til dette høringsnotatet. Det vises til at Komite for helse og sosial behandlet i møte 30.11.16 Bergen kommunes høringsuttalelse om – *Endringer i opplysningsplikten til barnevernet og ny*

opplysningsplikt til barnevernet ved tilbakeholdelse av gravide rusmiddelavhengige (saksnummer 126/16).

Kapittel 11 Tiltakene i barnevernet

Bergen kommune støtter i hovedsak lovutvalgets forslag til tiltakene i barnevernet. Bergen kommune ser det som positivt at hjelpetiltak nå også kan settes inn i hjemmet der barnet har samvær og at det innføres en hjemmel for å pålegge hjelpetiltak overfor samværsforeldre. Bergen kommune ser at vilkårene for pålegg om opphold på senter for foreldre og barn skjerpes og at det innføres et skjerpet et beviskrav for omsorgsovertakelse av alle nye fødte barn som blir hasteplassert. Pålegg om opphold ved senter for foreldre og barn er særlig aktuelt for nybakte foreldre, og et viktig tiltak som kan sikre at nyfødte barn ivaretas under trygge forhold mens foreldre omsorgsevne utredes nærmere.

Kapittel 12 Hastevedtak

Bergen kommune støtter lovutvalgets forslag om hastevedtak med unntak av forslaget om å fjerne påtalemyndighetens kompetanse til å treffe hastevedtak, utover hastevedtak om menneskehandel. Utvalget anser i sin begrunnelse at påtalemyndigheten ikke har den nødvendige barnevernfaglige kompetanse for å treffe slike vedtak. Bergen kommune ser store utfordringer ved å fjerne påtalemyndighetens vedtakskompetanse for hastevedtak. Påtalemyndighetene har en viktig funksjon for å sikre at barn får nødvendig beskyttelse gjennom hele døgnet. Bergen kommune mener at lovforslaget vil innebære en ny oppgave for kommunen som vil medføre økte ressurser for å sikre tilgjengelig barnevernfaglig personell med riktig vedtakskompetanse i en 24/7 ordning. Bergen kommune mener at dagens tilgjengelig barnevernvakt i samarbeid med påtalemyndighet er en god løsning.

Kapittel 13 Kontakt og samvær

Forslaget innebærer at barn skal få rett til samvær ikke bare med foreldre, men også med søsken og andre nærstående. Den viser blant annet til at alle andre nordiske land, samt England har lovfestet en slik rett. Dette drøftes i forhold til barns behov for ro i fosterhjemmet og anledning til å danne nye bånd der, samt økte utfordringer knyttet til partsrettigheter. Bergen kommune ser at utvidede rettigheter kan innebære en økt risiko for flere rettslige og krevende prosesser. Dette kunne med fordel i større grad vært drøftet opp mot nyere forskning og kunnskap om tilknytningens betydning for barnets beste. Det anses likevel at hensynet til ro og stabilitet er diskutert og tatt hensyn til i forslaget til fremgangsmåte for fastsettelsen av samvær, og i videreføring av dagens begrensninger i adgangen til å få behandlet ny sak. Bergen kommune støtter derfor lovforslaget på dette punktet.

Kapittel 14 Oppfølging av barn og foreldre etter tiltak. Planer

Bergen kommune er opptatt av at barn og foreldre skal få god, forutsigbar og systematisk oppfølging etter tiltak, og støtter derfor utvalgets forslag om at slik oppfølging skal styrkes. Bergen kommune støtter også at forslaget om å lovfeste at barneverntjenesten skal legge til rette for at omsorgen, dersom det er mulig, kan tilbakeføres til foreldene.

Kapittel 15 Bosted utenfor hjemmet

Bergen kommune støtter i hovedsak lovutvalgets forslag til bosted utenfor hjemmet. Bergen kommune er positiv til utvalgets forslag om å lovfeste at barneverntjenesten alltid skal vurdere om noen i familien eller nært nettverk kan være fosterhjem og til at familieråd som metode anvendes i rekruttering av fosterhjem i slekt og nettverk.

Kapittel 16 Partsrettigheter og ordninger som sikrer barns prosessuelle rettigheter

Bergen kommune ser særlige utfordringer knyttet til å gi barn i alderen 12 år fulle partsrettigheter. Bergen kommune stiller spørsmålsteget om et 12 års gammelt barn kan forstå fullt ut hva det innebærer å være tilstede under en hovedforhandling i nemnda, forstå rekkevidden av den informasjon som blir tilgjengelig og tåle påkjenningsene dette medfører. Bergen kommune savner en grundigere vurdering av om barnet i slike sammenhenger vil kunne ha forutsetninger til å gi et informert samtykke/ikke samtykke i forhold til

å gjøre partsrettigheter gjeldene. Bergen kommune kan derfor ikke på dette grunnlaget støtte lovutvalgets forslag. Bergen kommune mener heller en bør vurdere å utvide adgang til å innvilge partsrettigheter for barn under 15 år.

Kapittel 17 Økt rettsikkerhet ved saksbehandlingen i fylkesnemndene

Bergen kommune er positiv til at barn gis anledning til å uttale seg direkte til fylkesnemndene. Av hensyn til barnet bør slik høring skje uten at partene er til stede. Det må også legges opp til en ordning hvor barnet høres på annen måte dersom barnet ikke ønsker å uttale seg direkte for nemnda eller dersom dette er utilrådelig ut fra barnets situasjon.

Det er videre positivt at det lovfestes et krav om at det skal fremgå av vedtaket hvordan barnets beste er vurdert, herunder betydningen av barnets mening. Tilsvarende bestemmelser bør inntas i tvisteloven kapittel 36. Bergen kommune er av den oppfatning at det er et stort behov for økt rettssikkerhet i saker som gjelder klage over akuttvedtak hvor nyfødt plasseres rett etter fødsel, såkalte «klinikkaker». Forslaget § 108 innebærer vesentlig bedret rettssikkerhet i disse sakene ved at det kan settes «ordinær nemnd». Dette i motsetning til dagens ordning hvor nemndsleder foretar avgjørelsen alene.

Adgangen til sperret adresse videreføres i forslaget § 38, 2. ledd, siste setning. Det er svært positivt at det lovfestes adgang til anonym vitneførsel i saker med sperret adresse, jf. forslaget § 102, 3. ledd når dette er nødvendig for å opprettholde barnets oppholdssted skjult. Tilsvarende bestemmelse bør inntas i tvisteloven kapittel 36 som gjelder ved rettslig overprøving av fylkesnemndas vedtak.

Etter forslaget § 90 har partene krav på innsyn i begjæring med vedlegg. Begrensninger i partens rett til å se saksdokumentene som er fastsatt i forvaltningsloven § 19 første ledd bokstav c og andre ledd, gjelder ikke for disse dokumentene. Det er ikke gjort unntak for saker hvor barnets oppholdssted er skjult. Dette innebærer at det i utgangspunktet ikke er anledning til å tilbakeholde opplysninger i et dokument som kan røpe barnets oppholdssted. Det bør innføres anledning til å tilbakeholde/ sladde opplysninger i et dokument som skal fremlegges for fylkesnemnda når dette røper barnets oppholdssted i saker med sperret adresse. Det bør i tillegg inntas et unntak i forslaget § 90 for opplysninger i et dokument som gjelder utenforstående og som ikke har betydning for saken når disse opplysningene er underlagt lovpålagt taushetsplikt.

Kapittel 18 Økonomiske og administrative konsekvenser

Bergen kommune savner at utvalget ikke har sett det mulig å gi et konkret anslag for de merutgiftene eller innsparingene som forslagene medfører.

Bergen kommune vurderer at flere av lovforslagene vil medføre økte utgifter knyttet til tettere oppfølging av barn og foreldre, økt krav til tverrfaglig samarbeid og koordinering, økt krav til dokumentasjon og tidsfrister. Lovforslagene antas også å ville innebære økt saksforberedende arbeid for kommunen knyttet til behandling for fylkesnemnda og tingrett.

Bergen kommune er opptatt av at nye oppgaver og lovkrav følges opp med statlig fullfinansiering.